

ZNAČILNOSTI PRVIH CIVILIZACIJ:

- živijo ob velikih rekah
- nastala je država
- razredna družba
- mestna civilizacija
- pisava!
 - a) Egipt □ *hieroglifi* (»svete zareze«)
 - b) Mezopotamija □ *klinopis* (spominjajo na kline)
 - c) Indija □ *brahm* (pisali svečeniki)
 - d) Kitajska □ *pismenke* (še danes)
 - e) Feničani □ *ni imena* (črkovna! 22 znakov, od njih kasneje prevzeli Izraelci, Arabci Grki, od Grkov Rimljani)
- prve znanosti
- koledar (sončni (Egipt) in lunin (Mezopotamija))
- gradbeništvo (piramide (Egipt), stolpi (mezopotamija), zid (Kitajska)). To nam tudi pove, da civilizacije poznajo osnove matematike.
- medicina (najbolj Egipt □ mumificiranje!)

VZROKI ZA NASTANEK

- vse nastale iz NEOLITSKIH KULTUR (ml. kamena doba)
- prva kultura : PŠENICA, ječmen, proso, riž. Prva žita vzgojijo v Anatoliji (dan. Turčija) s selekcijo trav)
- ko je človek postal poljedelec je nehal biti nomad in se je ustalil. Najbolj ugodno je bilo živeti ob velikih rekah, saj tako ni bilo treba namakati polj, ker so reke poplavljalje. Tako so nastala tudi prva naselja.

PRVE PISAVE

- najstarejša: *KLINOPIS*
 - a) na glinenih ploščicah (najstarejše najdene na J Mezopotamije v Uruku)
 - b) vsebina Uruških ploščic: popisi imetja
- pisava nastala iz čisto praktičnih potreb
- način pisanja: ošiljen trs so v mehko glino tiskovali

a) RAZVOJ PISAV

- SLIKOVNA PISAVA (piktografska)
 - znaki te pisave upodabljajo in pomenijo nek predmet
 - to pisavo so imeli v Sumeriji
 - ideogrami = več podob povezanih
- ZLOGOVNA PISAVA
 - znak ne pomeni nek predmet ampak samo zlog (rebus)
- GLASOVNA ALI ČRKOVNA PISAVA

- prvič uporabljena v Feničiji
- Feničani so veliko potovali (pomorščaki) in so za svoj posel rabili neki pisavo, zato so ustvarili prvo abecedo.
- ta pisava je imela najmanj znakov od vseh ostalih (22)
- pisavo so prevzeli Grki (Alfabet), Rimljani (latinica), Hebrejci, Arabci in Indijci (Brahmi)

b) **HIEROGLIFI**

- nastala v Egiptu, malce po klinopisih
- razvozlana s pomočjo *ROSETSKEGA KAMNA* (popisan z 2 vrstama hieroglifov in alfabetom). Dešifiral je *J.F. CHAMPOLION*. Prvi dve dešifrirani besedi sta bili *PTOLEMEJ* in *KLEOPATRA*.
- ta pisava je bila sveta, pisava bogov
- je zlogovna in slikovna, črke uporablja samo za imena
- obstaja več vrst:
 - hieroglifi (na papirusu) To je bila spomeniška pisava.
 - demotska pisava. Bila bolj enostavna
 - hieratična pisava. Najgrša, to je bila ljudska pisava.
- slika tehtanja srca pri Egipčanih:
Srce primerjajo s težo peresa boga Ozisira. Oziris je Egipčanom dajal vero v posmrtno življenje. Imel je brata Seta («Satan») in ta je Ozirisa ubil in razkosal ter raztresel koščke. Izida, Ozirisova žena, poišče vse koščke in ga oživi.
- če je v hieroglifih rdeča barva, je to ime nekega boga
- **PISARNIŠKI PRIBOR**
 - o *PISAR*: vse se ne moral naučiti na pamet. Veliko so jih tepli, čeprav so bili iz višjih slojev.
 - o *PRIBOR*: papirus, deska s pisali, nož, posodica za barve
 - o *IZDELAVA PAPIRUSA*: Prvi sloj papirusa – vmes škrob – drugi sloj papirusa
 - o *BARVE*: prevladuje črna barva (čad □ zmes katrana, saj in vode). Ostale barve se pridobijo iz naravnih barvil.
- papirus je ohranjen v zvitkih (najdaljši ohranjen je dolg čez 24 m). Te zvitke hrani Asorbanipalova knjižnica.

c) **PISMENKE**

- Kitajci to pisavo uporabljajo še danes
- to je *kaligrafija* (umetnost lepega pisanja)
- osnova pismenk so *piktogrami*
- pismenk je čez 50 000 (osnovnik 2000)
- ker je ta pisava prezapletena, imajo Kitajci več pisav (imajo tudi glasovno pisavo)